

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник НПРЧ
Дмитро ПОЛКОВНИЧЕНКО

«__» _____ 2020 р.

План – конспект
на проведення заняття з **тактичної підготовки** з особовим складом
навчальної пожежно – рятувальної частини

Тема №8: Особливості дій пожежно-рятувальних підрозділів під час гасіння пожеж у сільській місцевості. Дії пожежно-рятувальних підрозділів під час гасіння пожеж в умовах низьких температур, під час шквального вітру та недостатньої кількості води.

Навчальна мета: Ознайомити особовий склад з даною темою

Час: 5 годин

Місце проведення: навчальний клас НПРЧ

Навчально-матеріальне забезпечення: конспект лекції, класна дошка, крейда.

Нормативно-правові акти та література:

1. Кодекс цивільного захисту України
2. Наказ МВС України від 26.04.2018 № 340 " Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж".
3. Наказ МНС № 312 від 07.05.2007 «Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України».
4. ТАКТИКА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ Конспект лекцій.

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи – __5__ хв.:
перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань – __5__ хв.:
перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми – __70__ хв.
Питання, які вивчатимуться:
 1. Гасіння пожеж у сільських населених пунктах.
 2. Гасіння пожеж на відкритій місцевості.
 3. Гасіння пожеж в умовах низьких температур.
 4. Гасіння пожеж в умовах сильного вітру.
 5. Гасіння пожежі в умовах недостатньої кількості води.

Питання та їх короткий зміст	Методичні вказівки
<p>1. Гасіння пожеж у сільських населених пунктах.</p> <p>Під час пожеж у сільських населених пунктах можливо: віддаленість пожежних підрозділів від населених пунктів; недостатня кількість пожежної техніки; швидке поширювання вогню горючими будівлями і матеріалами; перенесення вогню (іскор, головень) на значну відстань; незадовільне водопостачанням і зв'язок; вибухи побутового газового обладнання;</p> <p>Під час гасіння пожежі у сільському населеному пункті КГП зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> через чергового по відділу внутрішніх справ, місцевий вузол зв'язку чи ПЗЧ (ОДС ОКЦ) організувати своєчасний виклик сил і засобів, передбачених Розкладом виїздів (Планом залучення сил і засобів), повідомити про пожежу на ОДС ОКЦ; одночасно з вживанням заходів щодо попередження поширювання вогню організувати рятування людей, евакуацію тварин і майна; вжити заходів щодо використання тракторів, бульдозерів та іншої техніки для створення розривів на шляхах можливого поширювання вогню; організувати постових з членів місцевих протипожежних формувань і населення з вогнегасниками та відрами з водою у разі загрози виникнення нових осередків пожежі; мобілізувати через місцеві органи влади, адміністрацію господарства на гасіння розвинутих пожеж техніку господарства і населення. <p>Під час гасіння пожеж у тваринницьких приміщеннях КГП зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> вживати заходів з евакуації тварин і ввести стволи на гасіння і захист шляхів евакуації. Для звільнення тварин від прив'язування залучати обслуговуючий персонал, членів місцевих протипожежних формувань; організувати захист сусідніх об'єктів. <p>Під час гасіння льону, сіна, соломи у скиртах і на складах грубих кормів необхідно:</p> <ul style="list-style-type: none"> організувати гасіння відкритого полум'я розпиленими струменями води; вжити заходів щодо розбирання (розтягування) скирт, гасіння скирт, що горять, і захист сусідніх з ними скирт силами населення, членами місцевих протипожежних формувань, за допомогою сільськогосподарської техніки; під час пожеж на пунктах обробки льону організувати 	<p>Під запис</p>

відключення пневмотранспорту і агрегатів активного вентилявання скирт.

Під час гасіння пожеж хлібів на корені і у валках необхідно залежно від розміру пожежі, швидкості вітру і наявності сил та засобів застосовувати такі способи ліквідування пожежі:

захлистування мітлами, змочування рослинного покриву перед фронтом вогню за допомогою автоцистерн, бензовозів, автожижорозкидувачів та іншої пристосованої техніки, створення загороджувальних смуг шляхом орання тракторними плугами;

зосереджувати сили і засоби для припинення поширювання вогню і ліквідування загрози людям, населеним пунктам, механізованим токам, виробничим і тваринницьким будівлям;

у ході гасіння організувати контроль за напрямком вітру, а у разі його змін вжити заходів щодо передислокації сил і засобів.

2. Гасіння пожеж на відкритій місцевості.

Гасіння пожеж у лісових масивах.

Під час лісових пожеж можливо:

швидке поширювання вогню на великих площах;

сильне задимлення та інтенсивне теплове випромінювання;

загроза від вогню населеним пунктам, підприємствам, комунікаціям.

Розвідка лісової пожежі має проводитись у супроводі осіб, які знають місцевість, із спеціалістами лісового господарства. Коли вогонь охопив велику площу лісу, розвідка та спостереження за поширюванням вогню і ходом його гасіння має проводитись за допомогою вертольотів, літаків і автотранспорту з використанням картографічних матеріалів.

Під час розвідки пожежі необхідно визначити:

вид і розміри пожежі,

рельєф місцевості, швидкість і напрям поширювання вогню, очікуваний розвиток пожежі у період його гасіння,

вірогідність його поширювання на населені пункти, об'єкти заготовки лісу, торф'яні поля тощо;

дільниці, де можливий найбільш інтенсивний розвиток пожежі (хвойний молодняк, ділянки лісу, де розкидане сміття, площі пожежонебезпечних культур, тимчасові склади лісоматеріалів, торфорозробки тощо);

можливі перешкоди, що призупинять поширювання вогню, і вигідні для локалізації рубежі (дороги, просіки, річки, канали, струмки, галявини, сирі лощини тощо);

можливість і шляхи під'їзду до краю лісу, кордони пожежі, з метою застосування механізованих засобів для її локалізації і гасіння;

наявність і можливість використання природних джерел водопостачання; опорні лінії для запуску зустрічного вогню.

Під час гасіння лісових пожеж основні сили і засоби залежно від обстановки, необхідно зосереджувати з боку:

населеного пункту;
лісорозробок і торф'яних полів;
лісового масиву;
промислових, агропромислових об'єктів та об'єктів залізниці.

Для ліквідування лісових пожеж застосовуються такі прийоми гасіння:

- у разі верхових пожеж: створення протипожежних розривів (просік) на шляху поширювання вогню і запуску зустрічного вогню з безпечної відстані, що обрана з урахуванням швидкості розвитку пожежі;

- у разі низових пожеж: подача вогнегасних речовин, захльостування вогню, закидання підстилки, що горить, землею, випалення лісового покриву біля опорної смуги та створення мінералізованих смуг;

- у разі торф'яних (підземних) пожеж у лісі: окопування канави до мінерального ґрунту чи насиченого водою шару торфу, а також інші дії відповідно до вимог Тимчасового Статуту дій у НС.

Загальне керівництво гасінням лісових пожеж покладається на керівника гасіння лісової пожежі (КГЛП), на території якого виникла пожежа. У разі загрози переростання лісової пожежі у велику, чи для гасіння великої (значної) лісової пожежі створюється відповідний штаб, який координує та забезпечує діяльність сил і засобів, залучених згідно мобілізаційно-оперативного плану ліквідування лісових пожеж. До складу штабу входять старші начальники (командири) відповідних служб, залучених згідно мобілізаційно - оперативного плану ліквідування лісових пожеж.

Під час гасіння лісових пожеж в забрудненій зоні, керівник КГЛП повинен користуватися кварталними мапами щільності забруднення лісових масивів, для передбачення захисту особового складу від радіаційного опромінення.

Під час створення декількох оперативних дільниць для гасіння лісової пожежі кожна дільниця забезпечується поквартальними мапами даної території лісу.

Під час гасіння лісових пожеж, залежно від швидкості поширювання вогню, має застосовуватись один з таких способів:

- одночасне гасіння всієї лінії фронту вогню чи одночасне гасіння найбільш небезпечних осередків на флангах і в тилу з метою створення розривів і розбивання площі горіння на маленькі дільниці для подальшого ліквідування горіння на них.

Ці способи застосовуються під час гасіння пожеж великої площі і за наявності достатньої кількості сил і засобів;

- ліквідування, у першу чергу горіння у тилу і послідовний рух флангами уперед, до передньої лінії фронту пожежі з більшою

швидкістю, ніж поширюється вогонь;

- гасіння з початку краю лісової пожежі (передньої лінії фронту вогню) з подальшим ліквідуванням вогню на флангах і з тилу;

- гасіння пожежі, у першу чергу, з флангів з поступовим обмеженням головної частини пожежі;

- створення опорної смуги та запуск зустрічного вогню (доцільно здійснювати у денний час, з обов'язковою участю представника лісового господарства).

При гасінні пожеж у гірській місцевості КГП зобов'язаний: основні сили та засоби зосереджувати з боку верхньої частини схилу з переходом до флангів; при необхідності для локалізації пожежі використовувати вибухові речовини, підривом яких утворювати загороджувальні смуги перед фронтом пожежі; пожежну техніку і особовий склад розташовувати таким чином, щоб уникнути обвалень, зсувів і падіння каміння; використовувати для гасіння мобільні групи особового складу з переносними засобами пожежогасіння.

3. Гасіння пожеж в умовах низьких температур.

Під час гасіння пожеж в умовах низьких температур КГП зобов'язаний:

- застосовувати на відкритих пожежах та за достатньої кількості води пожежні стволи з великою витратою, не допускати використання стволів, що перекриваються, і стволів-розпилювачів;

- вживати заходів щодо попередження утворення льоду на шляхах евакуації людей і руху особового складу;

- прокладати лінії з прогумованих та латексних рукавів великих діаметрів, рукавні розгалуження, за можливості, встановлювати усередині будівлі, а у разі розміщення ззовні – вживати заходи щодо їх утеплення;

- захищати з'єднувальні головки рукавних ліній підручними засобами, у тому числі снігом;

- під час подавання води з водоймищ чи пожежних гідрантів спочатку подавати воду з насоса у вільний патрубок і тільки за умови стійкої роботи насоса подавати воду до рукавних ліній;

- прокладати сухі резервні рукавні лінії;

- у разі зменшення витрат води підігрівати її у насосі, збільшуючи число обертів двигуна;

- уникати перекриття пожежних стволів та рукавних розгалужень, не допускати вимкнення насосів;

- у разі заміни та прибирання пожежних рукавів, нарощуванні ліній, подачу води не припиняти, а вказані роботи проводити з боку ствола, зменшивши напір, залучаючи з цією метою якомога більшу кількість особового складу;

- визначити місця заправки теплою (до 30°C) водою та за

необхідності заправити нею цистерни;

- змерзлі рукава в місцях перегинань і з'єднань відігрівати гарячою водою, паром чи нагрітими газами;

- змерзлі з'єднувальні головки, розгалуження та стволи в окремих випадках дозволяється відігрівати паяльними лампами та факелами;

- підготувати місця для обігріву учасників гасіння та постраждалих, а також зосередити в цих місцях резерв спеціального одягу для особового складу;

- уникати кріплень на пожежних драбинах та поблизу них рукавних ліній, не допускати обливання драбин водою;

- не допускати надмірного проливання води по сходових клітинах.

4. Під час гасіння пожежі в умовах сильного вітру.

Необхідно:

- проводити гасіння потужними струменями;

- забезпечувати у мінімально короткий термін охоплення струменями всього об'єкта, що горить, починаючи з флангів;

- створювати резерв сил та засобів для гасіння нових осередків пожежі;

- організувати спостереження за станом об'єктів, що знаходяться з підвітряного боку, та їх захист за допомогою постів та дозорів, забезпечуючи їх необхідними засобами;

- в особливо загрозливих випадках створювати на основних шляхах поширення вогню протипожежні розриви аж до розбирання окремих будівель, споруд;

- передбачити можливість активного маневру (передислокації, відступу та ін.) силами та засобами у разі раптової зміни обстановки, у тому числі, на пряму вітру.

5. Під час гасіння пожеж в умовах недостатньої кількості води.

Необхідно:

- вжити заходів щодо використання інших вогнегасних речовин;

- організувати подавання пожежних стволів тільки на вирішальному напрямі, забезпечуючи локалізацію пожежі на інших ділянках шляхом розбирання конструкцій та створення необхідних розривів;

- проводити додаткову розвідку вододжерел для виявлення запасів води (артезіанські свердловини, чани, градирні, колодязі, пожежні водоймища тощо);

- організувати подавання води на гасіння розвинених пожеж за допомогою насосних станцій, морських та річкових суден, пожежних поїздів, а також перекачуванням насосами пожежних автомобілів;

- забезпечити підвезення води автоцистернами, бензовозами, поливальними та іншими автомобілями, якщо неможливе подавання води по магістральних рукавних лініях (відсутність рукавів, техніки, пожежних автомобілів, вододжерел). Застосовувати таку кількість

<p>пожежних стволів, що забезпечує безперервну їх дію з урахуванням запасів та підвезеної води;</p> <ul style="list-style-type: none">- улаштовувати організовану заправку пожежних машин палимим та вогнегасними речовинами;- здійснювати поповнення вододжерел малої ємності;- організовувати забір води за допомогою пожежних гідроелеваторів, мотопомп чи інших засобів, якщо перепад висот між пожежним автомобілем та рівнем води у водоймищі перевищує максимальну висоту всмоктування насоса чи відсутній під'їзд до водоймищ;- організувати будівництво тимчасових пожежних водоймищ та пірсів під час гасіння великих, складних та тривалих пожеж;- подавати пожежні стволи з насадками малого діаметра, використовувати перекривні стволи-розпилювачі, застосовувати змочувачі та піну, забезпечуючи економну витрату води;- вживати заходів для підвищення тиску у водопроводі, у разі недостатнього тиску у ньому здійснювати забір води з колодязя пожежного гідранта через жорсткі всмоктувальні пожежні рукава;- якщо на місці пожежі немає вододжерела й доставляти воду нічим і немає звідки, організувати роботу щодо запобігання поширення вогню шляхом розбирання конструкцій, віддалення предметів і окремих конструкцій будівель, що горять, чи зносу будівель і споруд. Взимку організувати засипання снігом конструкцій та матеріалів, які горять.	
---	--

4. Закріплення вивченого матеріалу - ___5__ хв.

Питання для закріплення:

1. Обстановка під час пожеж у сільських населених пунктах.
2. Способи гасіння лісових пожеж.

5. Підбиття підсумків - _5_ хв.:

- вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги;
- оголосити оцінки;
- відповісти на запитання.

Методичну розробку склав:

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Денис МИХАЙЛОВ

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Вадим ВЕРЖАК

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Олександр ТОНКИХ

Викладач-методист –
начальник караулу НПРЧ

Микола ЗОЛОЧЕВСЬКИЙ